

**แบบสำรวจและจัดฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม**

๑. ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ชื่อรายการ ชะคราม

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ชะคราม

ชื่อภาษาอื่น (ถ้ามี) -

๒. ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☐ รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย)

☒ รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน
(เสี่ยงต่อการสูญหาย)

๓. ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ตอบได้มากกว่า ๑ หัวข้อ)

☐ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

☐ ศิลปะการแสดง

☐ แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล

☒ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

☐ งานช่างฝีมือดั้งเดิม

☐ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

๔. ประวัติความเป็นมาและรายละเอียดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตซึ่งถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลของจังหวัดสมุทรสงคราม ค้นพบความอร่อยที่ซ่อนอยู่ในพืชพันธุ์ธัญชาติหลายชนิด ซึ่งคนทั่วไปอาจมองข้าม แต่ข้อจำกัดของกรรมวิธีกว่าจะได้กินไม่ใช่ง่าย พืชหลายชนิดต้องรู้วิธีที่จะทำให้ปลอดภัยและสามารถรับประทานได้ ชะครามเป็นพืชล้มลุกซึ่งขึ้นเองอยู่ตามพื้นดินเค็มชายทะเล พบได้ในบริเวณรอบบ่อเลี้ยงกุ้ง บ่อเลี้ยงปลา หรือบริเวณรอบๆ นาเกลือ จะพบเห็นต้นชะครามลักษณะทรงพุ่มกระจายตัวอยู่ทั่วไป ต้นอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่จะเปลี่ยนเป็นสีแดงเรื่อ ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบมีลักษณะอวบน้ำ ส่วนที่นำมารับประทานกันคือใบ แต่เพราะชะครามดูดเอาความเค็มจากดินมาเก็บไว้ที่ใบจนเค็ม ไม่สามารถรับประทานได้ทันที ต้องนำใบมาลวกในน้ำเดือดและบีบคั้นน้ำออกหลายรอบเพื่อละลายความเค็ม จึงจะสามารถนำไปประกอบอาหารได้ ชะครามมีรสมันและเค็มปะแล่ม ไม่มีกลิ่น เหมาะนำไปทำแกงกะทิ ใส่ในแกงส้ม ทอดไข่เจียว ยำ หรือลวกราดกะทิเป็นเครื่องจิ้มน้ำพริกกะปิ

๕. พื้นที่ปฏิบัติมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พื้นที่ที่ปรากฏหรือชุมชนที่มีการปฏิบัติมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)

พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ตำบลคลองโคน ตำบลยี่สาร ตำบลบางแก้ว ของจังหวัดสมุทรสงคราม

๖. คุณค่าและความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในแต่ละระดับ (เช่น ระดับปัจเจกบุคคล/ระดับครอบครัว/ระดับชุมชนท้องถิ่น/ระดับจังหวัด/ระดับประเทศ เป็นต้น)

เกิดคุณค่าและความสำคัญทั้งในระดับปัจเจกบุคคล,ระดับครอบครัว,ระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับจังหวัด

๗. บทบาทของแต่ละภาคส่วนในการดำเนินมาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

- ☒ บทบาทของสถาบันครอบครัว (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
การสอนสมาชิกในครอบครัวให้เข้าใจถึงขั้นตอนการนำเชลครามมาประกอบเป็นอาหาร
- ☒ บทบาทของชุมชน (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
คนในชุมชนเกิดรายได้จากการเก็บเชลครามไปขายให้กับร้านอาหารในชุมชน
- ☒ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
หน่วยงานของวัฒนธรรมได้มีส่วนเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุน
- ☒ บทบาทขององค์กรภาคเอกชน (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
นำนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ
- ☒ บทบาทของสถาบันการศึกษา (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
มีชั่วโมงการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในชุมชน ส่งเสริมให้เด็กๆเกิดความคิดที่ต่อยอด

๘. มาตรการที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ หัวข้อ)

- ☐ การศึกษา วิจัย (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☐ การอนุรักษ์ พื้นฟู (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☐ การสืบสานและถ่ายทอด (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☒ การพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญา (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)

สามารถคิดค้นเมนูอาหาร หรือขนมไทย ที่มีองค์ประกอบจากเชลครามเป็นหลัก เพื่อชูคุณค่าของเชลครามให้ยกระดับยิ่งขึ้น

- ☐ การดำเนินงานด้านอื่น ๆ (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)

๙. รายชื่อผู้สืบทอด / ผู้ครอง / ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในปัจจุบัน

รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/ กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน	อายุ/อาชีพ	ที่อยู่ (สถานที่ติดต่อ) / หมายเลขโทรศัพท์
พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ตำบลคลองโคน ตำบลยี่สาร ตำบลบางแก้ว	-	จังหวัดสมุทรสงคราม

๑๐. ปัจจุบันรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รับการประกาศขึ้นบัญชีในระดับใด

- ☐ ยังไม่เคยได้รับการประกาศขึ้นบัญชี (รายการสำรวจและจัดเก็บใหม่)
- ☒ ระดับจังหวัด (รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)
- ☐ ระดับชาติ
- ☐ ระดับนานาชาติ (ยูเนสโก)

๑๑. จากข้อ ๑๐ ควรจะเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีในระดับใด

- ☐ สำรวจและจัดเก็บเท่านั้น (ยังไม่ควรได้รับการประกาศขึ้นบัญชี)
- ☐ ระดับจังหวัด (รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)
- ☒ ระดับชาติ
- ☐ ระดับนานาชาติ (ยูเนสโก)

๑๒. เอกสารอ้างอิงและ/หรือผลงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เจ้าหน้าที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้มีส่วนร่วมเข้าไปศึกษาขั้นตอนการนำมาประกอบอาหาร
และที่มาของต้นชะคราม

๑๓. รูปภาพ พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ จำนวน ๑๐ ภาพ

ลักษณะต้นชะคราม ที่ขึ้นบริเวณบ่อเลี้ยงกุ้งของชาวบ้านแถบพื้นที่ชายทะเล

ลักษณะต้นชะคราม ที่ขึ้นบริเวณบ่อเลี้ยงกุ้งของชาวบ้านแถบพื้นที่ชายทะเล

น้ำพริกกะปิ ชะครามลวก ราดน้ำกะทิ
เมนูอาหาร ที่นำใบชะครามเป็นองค์ประกอบหลัก

ยำชะคราม
เมนูอาหาร ที่นำใบชะครามเป็นองค์ประกอบ

แกงควักุ้งใบชะคราม
เมนูอาหาร ที่นำใบชะครามเป็นองค์ประกอบ

๑๔. ข้อมูลภาพถ่าย ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว หรือข้อมูลเสียง (ระบุประเภทของสื่อที่แนบไฟล์มาพร้อมคำอธิบาย)

☒ ข้อมูลภาพถ่าย ได้แก่ รูปภาพในข้อที่ ๑๓

☐ ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว ได้แก่

☐ ข้อมูลเสียง ได้แก่

๑๕. ข้อมูลผู้สำรวจและจัดเก็บ

ชื่อ – สกุล นางสาวกฤติกา เปรมสุข

หน่วยงาน สภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

อาคาร ศาลากลางชั้น ๕ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม

แขวง/ตำบล แม่กลอง เขต/อำเภอ เมือง จังหวัด สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐

๐๙๕๐๕๒๓๒๙๖